

MANEVİ REHBERLİK KURUMUNUN MESLEKİ İLKELERİ¹

Çeviri: Prof. Dr. Kadir CANATAN² & Leyla YILDIRIM³

ÖNSÖZ

1. Kalite Standartları ve Kalite Kaydı ile birlikte Mesleki İlkeler, manevi rehberliğin kalitesini güvence altına almak için önemli bir araçtır. Mesleki İlkeler ve buradan türeyen davranış kuralları özdenetimin bir biçimi olarak görülebilir. Formüle edilmiş kurallar, meslek kurumuna bağlı olarak çalışan manevi rehberlerin eylemlerini test etmek için konulmuş normlar olarak geçerlidir. Meslek kuruluşuna üye olan manevi rehber, Meslek İlkeleri'ne uygun olarak davranmak zorundadır.
2. Bu Meslek İlkeleri yanında, manevi rehberin çalıştığı ortamda geçerli olduğu kadarıyla işveren veya atama kurumunun kuralları da geçerlidir. Bu iki kurallar dizgesi arasında ilişkinin nasıl olacağı Şikayet Yönergesinde açıklanmaktadır.
3. Bu Meslek İlkeleri'nin bir kısmı, önemli ideallerin formüle edildiği erişilmesi gereken ilkelerdir. Diğer kısmı ise sınırları belirleyen ilkelerdir. Alt sınırları ifade eden ve meslek grubu tarafından öngörülen bu somut kurallar dizgesi aşılamaz.
- 3.1. Meslek kurumuna bağlı olarak çalışan üyeler çevresi içinde Meslek İlkeleri'nin anlamı şudur: Manevi rehberlerin izlemesi

¹ Bakınız: Vereniging van Geestelijk VerZorgers (Manevi Rehberler Cemiyeti), Beroepsstandaard geestelijk verzorger 2015 (Manevi Rehber Meslek Standartları), Sh. 19-21, Marsstar Design, Zoetermeer 2016.

² Prof. Dr., İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi.

³ İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyoloji Bölümü Doktora Öğrencisi.

gereken bu kurallar formel olarak belirlenmiş değerler ve normlardır.

- 3.2. Dış paydaşlar karşısında Meslek İlkeleri, belirli değer ve normların korunmasına yönelik bir güvence sunmaktadır. Bu güvenceler bireysel mesleki uygulamalarda biçim almakta olup iyi bir hizmet sunmak için devlet ve toplum tarafından belirlenmiş koşullara uymaktadır.
- 3.3. Meslek İlkeleri, manevi rehber ile onun ilişki içinde olduğu müşteri arasındaki güven ilişkisi için normatif bir temel sunmaktadır.
4. Meslek İlkeleri'nin yerine getirilmemesi durumunda müşteri veya başka bir çıkar sahibi, mesleki kurum bünyesinde bulunan Şikâyet Komisyonu'na şikâyet etme hakkına sahiptir. Bunun için izlenmesi gereken prosedür, Meslek İlkeleri'nde belirlenmiş olan Şikâyetler Tüzüğü'nde beyan edilmiştir.
5. Meslek İlkeleri'nin biçimselleştirilmesi statik/durağan bir olgu değildir. Meslek İlkeleri, düzenli olarak yeni ve beklenmeyen koşullar ve gelişmelere uyarlanabilir. Ayrıca, hukukun işlemesiyle içtihatlar ortaya çıkacaktır ki, bunlar da manevi rehberin davranışlarını belirleyecektir.
6. Yenilenmiş Meslek İlkeleri, meslek kurumunun üyeler toplantısında kabul edildiği andan itibaren, bundan önceki versiyonları geçersiz hale gelecektir.

2. GENEL BAŞLANGIÇ İLKELERİ

7. Manevi rehber her insanın eşsizliğine ve onuruna saygı duyar. Çıkış noktası şudur: Her insan, etnik köken, milliyet, yaş, cinsiyet, cinsel kimlik, siyasi tercih, yaşam tarzı, dünya görüşü veya toplumsal statüsüne bakmaksızın manevi rehberliğe başvurma hakkına sahiptir.

8. Manevi rehberin kendisi de, müşteriler, yakınları ve meslektaşlarıyla ilişkisinde tehlikede olabilir. Manevi rehber kendisinin kim olduğu ve ne için uğraş verdiği konusunda bilgi verebilir.
9. Manevi rehber daima kendisi ile müşteri arasında eşitsiz bir ilişki olduğunun bilincindedir. Manevi rehber kendi uzmanlık veya konumundan kaynaklanan gücünü istismar edemez.
10. Manevi rehber kendi mesleğini icra etmek için kişisel olarak sorumludur. Bunun için eğitim, intervizyon, süpervizyon ve meslektaşlar arası test gibi bilinen kanallar aracılığıyla bilgi, beceri ve maneviyatını belirli bir seviyede tutmak zorundadır. Ciddi ve sürekli bir eğitim için kriterler Kalite Kaydı'nda belirlenmiştir.
11. Manevi rehber kendi dünya görüşüyle özenli ve özgün bir ilişki içindedir ve başka inançlara yönelik olarak açık bir tutum sahibidir.
12. Manevi rehber her zaman mesleğinin onuru ve manevi rehberliğin itibarını zedelemeyecek bir şekilde davranmak zorundadır. Bu hem iş saatleri içinde hem de iş saatleri dışında geçerlidir.
13. Manevi rehber farklı çıkarları tartarak bu temelde kendi eylemlerinin vuku bulduğunun bilincindedir. O, kendi eylemleri konusunda kavrayış sahibi olmak için mücadele eder ve hesap vermeye hazırdır.

3. DAVRANIŞ KURALLARI

14. Manevi rehberin çalışmaları saygı, bütünlük, gizlilik, mesleki işbirliği ve disiplinlerarasılık ilkeleri tarafından belirlenmiştir. Buradan şu davranış kuralları türemektedir:

3.1. Saygı İlkesi

15. Manevi rehberin müşteri karşısındaki tutumu, onu kişiliğine saygı ve onun kendi sorumluluklarına tanıma temeline dayanır. Tüm çalışmalarında manevi rehber mümkün olduğu kadar müşterisiyle veya onun yasal temsilcisiyle müzakere ederek eylem yapar.
16. Manevi rehber müşterisine refakat etme, yardım sunma ve tavsiye verme konusunda sorumludur.
17. İlke olarak manevi rehber kendisine başvuran herkes için hazır olmalıdır. Ne zaman müşteri refakat, yardım veya tavsiyeye gereksinim duyar ve manevi rehber başvurursa, o öngörülebilir bir zamanda müşterisine, ne tür, hangi biçimde ve hangi oranda refakat verebileceğini açıklamalıdır.
18. Eğer manevi rehber talep edilen refakat veya bunun devamından vazgeçiyorsa müşterisine neden vazgeçtiği konusunda düşüncelerini açıklamalıdır. Gerekirse müşterinin atması gereken adımlar konusunda tavsiye vermeli ve iyi bir sevk için katkıda sunmalıdır.
19. Manevi rehber, manevi rehber ve müşteri arasındaki ilişkinin özgür bir çerçevede başlatılmasını, sürdürülmesini ve tamamlanmasını güvence altına alır. Müşteri, her an ilişkiyi sonlandırma hakkına sahiptir.
20. Kendi çıkarlarını makul ölçülerde takdir edemeyen müşterilere Meslek İlkeleri, müşteriye başka hizmet sunan kişilerle müzakere yapılarak, verili şartlar içinde, makul ve mümkün bir şekilde uygulanmalıdır. Bu noktada mümkün olduğunca kişinin bilinen talepleri ve özgünlüğü hesaba katılmalıdır.

3.2. Bütünlük İlkesi

21. Bir kuruluştaki görev yapan manevi rehber için kendi çıkarı veya müşteri ile ilgili ilişkinin olası yararı, bir ilişkiye başlamak ve sürdürmek konusunda rol oynamamalıdır. Müşterilerle müzakere içinde eğitim ve süpervizyonun önemi bunu dışındadır.
22. Hediye kabul etmek veya müşterilerin ve yakınlarının mirasını almak manevi rehber son derece çekimser olmalı ve çalıştığı kurumun kurallarına göre davranmalıdır. Müşterilerle parasal ilişkiler ve yükümlülükler içine girmemelidir.
23. Bir kuruma bağlı olarak çalışmayan bir manevi rehber mali ödemeler konusundaki sorular karşısında şeffaf olmalıdır. Yine hediye veya miras kabul etmek konusunda son derece çekimser olmalıdır.
24. Refakat süresince manevi rehber, ne kendi işiyle bağdaşmayan kişisel ilişkiler kurmamalı ne de bu noktada talep de bulunmalıdır. Gerek bedensel gerekse ruhsal anlamda müşterinin kişisel bütünlüğüne her zaman saygı duymalıdır. Manevi rehber cinsel veya erotik olarak deneyimlenecek ya da bu manaya gelebilecek bir şekilde müşteriye dokunmama konusunda sorumluluk sahibi olmalıdır. Manevi rehber müşterinin cinsel yakınlık kurmasına da izin vermemelidir.
25. Eğer manevi rehber müşterinin iyilik halini zedeleyecek durumlarla karşılaşarsa, müşterisini bu konuda bilgilendirdikten ve gizlilik konusundaki önlemleri aldıktan sonra, ilk planda sorumluların dikkatini çekmeli ve olası iyileştirmeler hakkında tavsiye vermelidir.
26. Manevi rehber, izlenecek davranış konusunda belirsizlik veya güvensizlik söz konusunda olduğunda, gizlilik kuralını dikkate

olarak meslektaşına, güvenilir bir kişiye, uzmana veya idareci bir kişiye danışmalıdır.

27. Manevi rehber, herkesin kendi sorumluluklarına yerine getirmesi çerçevesinde, çalıştığı kurum ve kendisini atayan merci karşısında özenli ve sadakat sahibidir. O söz konusu kurum ve merci karşısında kendi işlerini yerine getirme biçimi hakkında sorumludur.
28. Manevi rehber, kendi kurumu ve atayıcı kurumla bir vicdani çatışma veya bir sadakat çatışması içine girebilir. Bundan kaynaklanan bir gerilim seçimler yapmayı gerektirdiğinde, müşterinin temel yaşam hakkı, bütünlüğüne ve inançlarına saygı her zaman ön plandadır. Daha sonra çalıştığı kurum ve atamasını yapan merci karşısında kendi sorumluluğu gelir. Eğer manevi rehber şu veya bu nedenle kendi vicdanı ile bağdaştıramazsa, müşterisini başka bir meslektaşına sevk yapma özgürlüğü vardır.

3.3. Gizlilik İlkesi

29. Müşteri bir konuda başka bir karar almadıkça, manevi rehber kendi mesleğini ifa etme sırasında elde ettiği gizli bilgi, gördüğü ve gizli bir karakteri olduğunu düşündüğü her şey hakkında gizlilik kuralına uymak zorundadır.
30. Müşteriyle ilişkinin sonlandırılması ve hatta ölümünden sonra da onunla ilgili bilgileri gizli tutma durumu devam eder.
31. Müşteri, kendisine ait kişisel/mahrem bilgileri manevi rehber tarafından paylaşılmasına onay verse bile, bu insiyatifi kullanıp ya da kullanmama hakkı manevi rehberin kendisine aittir.

Manevi rehber, aşağıda belirtilen tüm şartların yerine getirilmesi durumunda ancak gizlilik yükümlülüğünü ihlal edebilir.

- a. Müşteriye ait bilginin/sırrın paylaşımı durumunda müşteriye neredeyse kesin olarak zarar gelmeyeceği ya da kendisi için herhangi bir tehlike oluşturmamalıdır.
- b. Manevi rehber bu bilginin/sırrın paylaşımından dolayı başkasına ya da müşteriye gelebilecek zararın engellenebileceğinden ya da sınırlana bilineceğinden neredeyse emindir.
- c. Tehlike ya da hasar ancak bu kişisel/mahrem bilgilerin paylaşılmasıyla önlenabilir.
- d. Manevi rehber bu gizlilik yükümlülüğünü sürdürme zorunluluğundan dolayı vicdani sıkıntılar yaşıyorsa.
- e. Müşteriden söz konusu izni almak için bütün gerekli adımlar atılmış olmalıdır.
- f. Gizlilik zorunluluğu sadece gerekli olduğu kadar yani tehlikeyi önlemek ve hasarı engellemek için ihlal edilebilir.

32. Böyle istisnai, yani gizlilik ihlali durumunda, manevi rehber mümkün olduğunca müşteriyle işbirliği yapar ya da en azından bilgi paylaşımında bulunur. Ya da en azında harekete geçmeye motive etmeye çalışır.

33. Ortak sağlık hizmeti sunumu bağlamında bilgi paylaşımında, 34. maddede formüle edilen gizlilik yükümlülüğünün katı uygulaması geçerli değildir. Manevi danışman, müşterek sağlık hizmeti olduğu durumlarda, müşterisinin bu konuda izin vermesi koşuluyla, ilgili sağlık hizmeti sağlayıcıları ile bilgi paylaşabilir. Bu ancak müşterek sağlık açısından gerekli ise ve gizliliğin ilgili sağlık hizmeti sağlayıcıları tarafından garanti altına alınması şartıyla mümkündür.

34. Manevi danışman, şayet mahkemede tanıklık yapması veya bilgi aktarması gerekirse ve bu durum onun gizlilik yükümlülüğünü tehlikeye sokarsa hâkimin bu talebine ‘tanıklığın reddi’ hakkını kullanmalıdır. 31. maddede atıfta bulunulan

- şartların tamamının yerine getirilmesi halinde ancak gizlilik yükümlülüğü kaldırılabilir ve hâkimin talebine olumlu cevap verebilir.
35. Şayet hâkim ‘tanıklığın reddi’ talebine ret cevabı verirse bu durumda manevi rehber ancak fiili bilgiyi ve sadece istenilen bilgiyi aktarabilir. Müşteriyle ilgili herhangi bir değer yargısından kaçınmalıdır. Bir kural olarak, gizliliği mümkün olduğunca korumalıdır. Buna rağmen manevi rehber hala sessiz kalmaya karar verirse, bu hâkim tarafından belirlenen cezaya tabiidir.
36. Manevi rehberin kendi yazıhanesi ya da bağlı olduğu kurum, işvereni ve kurumun gönüllüleri için yaptığı faaliyetler veya çalışanların ve gönüllülerin eğitimi ve kutlamalar ve diğer toplantılar için ona yansıyan kısmı için, 29 ila 33. maddelerde formüle edilenleri tamamı geçerlidir.
37. Manevi danışmana karşı biri şikâyette bulunursa, manevi danışmanın gizlilik yükümlülüğü hala geçerliliğini korumaktadır. Şayet gizlilik yükümlülüğünü ihlal etmesi gerektiren bir durum oluşursa bunu ancak müşterinin onayını aldığı takdirde yapabilir. Bu, bir başka ilgili taraf şikâyette bulunduğu da geçerlidir. Bu durumda, manevi bakım veren kişi, yine sınırlama uygulamak zorundadır ve gizlilik yükümlülüğü sadece gerekli olduğu ölçüde yani kendini savunmada ihlal edilebilir.
38. Manevi rehber sadece rehberlik amaçlı olarak müşterinin kişisel bilgilerini ve onun durumu hakkındaki bilgileri toplar. Sadece müşterinin izni dâhilinde onunla ilgili verileri diğer kişi veya kurumlarla paylaşabilir. Kişisel verilerin gizliliği bu üçüncü taraflarca da yeterince güvence altına alınmalıdır. Bu aynı zamanda manevi rehberin kişisel verileri elektronik ortamda raporlamasında da geçerlidir. Müşteri, elektronik dosyalama sisteminin bir parçası olabilecek veya olmayacak olan raporu

görüntüleme hakkına sahiptir. Manevi rehber buna izin vermelidir. Verileri depolama manevi rehberin sorumluluğu altındadır. Bu verileri depolama süresi, eğer belirli bir iş alanının kendisine ait kanuni süresi yoksa maksimum 15 senedir.

Bu süre sonunda manevi rehber verilerin yok edilmesini sağlamalıdır.

39. Şayet manevi rehber şiddet, cinsel istismar veya aile içi şiddete dair ciddi bir şüphe duyarsa bu konuda (anonim şekilde) yetkili makamlara danışır.

3.4. Mesleki İşbirliği

40. Manevi rehber, kavrayış ve anlayış farklılıkları olsa bile meslektaşlarını yargılama hususunda kamuda mesleki sınırlar içinde kalır ve onlara karşı saygılıdır. O, kavrayış ve yaşam felsefeleri konusunda çeşitliliği hesaba katar.

41. Kendisine başka bir meslektaşı hakkında eleştiri yaparak gelen bir kişiyi manevi rehber o meslektaşına veya görüş sahibi yetkili bir kişiye yönlendirir ve kendisine gelen kişi karşısında çekimser kalır.

42. Eğer kendi işlevini yerine getirme sırasında ciddi sorular varsa, manevi rehber meslektaşına başvurabilir.

43. Eğer uygunsuz davranış konusunda ciddi bir şüphesi varsa manevi rehber bunu yetkili mercilerin bilgisine sunar.

44. Manevi rehber, kendi yönetimi altında bulunan asistan, gönüllü ve stajyerlerin Meslek İlkeleri'ni uygulamasından nihai sorumludur.

45. İş ortamında manevi rehber tüm meslek grubunun çıkarını göz önünde bulundurur.

3.5. Disiplinlerarasılık İlkesi

46. Manevi rehber müşterinin çıkarı gereği başka disiplinlerin temsilcileriyle işbirliğine açıktır. Bu noktada 36. maddede önerilen gizlilik koşullarını dikkate alarak karşılıklı olarak bilgi alışverişine hazırdır.

47. Manevi rehber çalıştığı kurumda gerekli olduğu zaman kendi uzmanlığından faydalanılmasına imkân verir.

48. Manevi rehber kendi bilgi ve becerisinin dışındaki alanlarda çekimser kalır ve gerekli ve mümkün olduğu yerde başka hizmet sunucularına sevk yapar.

49. Ne zaman ilişki başkasına aktarılması gerekiyorsa, manevi rehber müşterisiyle müzakere ederek iyi bir aktarım için gerekli bilgileri vermeli ve çaba sarf etmelidir. Bu noktada 36. maddede önerilen gizlilik kurallarına uymalıdır.

50. Manevi rehber, başka disiplinlerden meslektaşlarının işlevlerini yerine getirmesine yönelik kamunun eleştirileri konusunda kaçınmalıdır.